

Передплата

на «РУСЛАНА» виносить:

в Австрії:

на цілий рік . . . 12 р. ав.
на пів року . . . 6 р. ав.
на чверть року . . . 3 р. ав.
на місяць . . . 1 р. ав.

За границею:

на цілий рік . . . 20 рублів
або 40 франків
на пів року . . . 10 рублів
або 20 франків
Поодинокое число по 8 кр. ав.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят о год. 6-й пополудни.
Редакция, адміністрация і експедиция «Руслана» під ч. 5 ул. Ліндого. — Експедиция місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попередне застереженя. — Реклямації неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 10 кр. від стрічки, а в «Надісланім» 20 кр. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 15 кр. від стрічки.

На многая і благая літа!

Нинішній день Цісарских уродин, се торжественне сьвято усіх народів Австрії. Що року витають краї і народи австрійської держави з вдякою для Всевишнього, що позволив знов сьвяткувати річницю дорогого життя коханого Монарха. — Доля Австрії так тісно звязана з Ёго особою, що молитви за Ёго здоровле і щасливість стають заразом молитвою за процвітанє австрійської Монархії.

І як жите великого Монарха не завсїгда ішло спокійним руслом, так на нашу вітчину находили часто, та находять бурі і громи. Ріжнородні народи, які засиляють австрійську Монархію мимо вікової злуки та спільности загальних інтересів, конечно не можуть у всім згідно та спокійно побіч себе поступати до чим раз більшого розвою. Зі змагаючим ся добробитом і самосвідомостию народів проявив ся завзятий народний антагонїзм. Самолюбство сильніших не увзглядняє жадань слабших, або і прямо настає на здобуті вже приналежні їм права. Довело се до домашної борби, в якій засліплені противники не оглядають ся навіть на добро і будучність власної вітчизни, як ширшої цілости.

В таких сумних часах не рожамі встелене панованє великого Монарха над повіреними Ёму провідінем народами. І тим більше мусить боліти Ёго серце, що частина сего народу, до якого Він сам належить, забуває на сьвятий обовязок вірности і приданности для вітчизни і трону. На устах австрійских Німців, звенить радше »Wacht am Rhein«, чим патріотичний гимн австрійский. Затирає ся у них почутє вдячности для держави, що їх викормила та виростила власними грудми. Они залюбки

глядять поза границі своєї вітчизни, манячи себе надїями на лекше жите та матеріальні користи з одноплемінним сусідом.

У тих сумних часах стає відрадою для дорогого Монарха, що се є лише ча-

ну станули дружно усі славянські народи, би бути на сторожи нормальних відносин в державі. Ті народи завдячують своє частинне відроженє справедливому праелію Ёго Милости та і на будуче покладають свої надїи в Ёго благонадїйнім панованю.

Руский нарід більше усіх винен вдяки чоловіколюбній руці великого Монарха. Не маючи ні звідки просьвітку, не бачивши нігде надїи, не могучи нікуди звернути ся о поміч і справедливість, дійшов був вже до краю своєї національної загибели. На кождім поли народного бутя-житя була перед нами отворена могила. І вже нас були покладали туди — оставало ся лише прикинути землю, аби задоплати і слід по нашім істнованю. Однак стало ся інакше. Австрія допомогла піднести ся з того упадку. А від пятьдесяти літ що року заносили ми горячі мольби за Милостивого Цісаря Франц Йосифа з щирою дякою за зріст і розвій нашого умученого народа, що збудив ся до нового життя під Ёго дозголітнім скиптром.

І так відсьвяткувавши тамтого року пятьдесятьлітний ювілей Ёго Милостивого панованя, ми вступили у нову фазу. Нехай сей рік буде першим до нового ювілея! Нехай Господь позволить Ёго Милости Франц Йосифу обійти ще новий ювілей серед широкї родини австрійских народів. Нехай мир і згода, розцвіт і могучість держави стане Ёму потїхою і відрадою за всі труди і грижі, Ёго високого а тяжкого становища. І нехай в такім виді сповнить ся одушевлений оклик, який нині підносить увесь руский нарід: »Пануй нам Великий Добродїю на многая і благая літа!«

стинна проява заблудших синів, яка вправді нині спиняє мирне завідуване держави, але також і подала нагоду, що патріотизм усіх других народів Австрії виначив ся тим могутнійше. Коло єго тро-

Українсько-русский університет.

(Конець).

На основі тих всіх даних, на основі тих всіх фактів ми приходимо до слїдуючих заключень, з яких випливає жаданє українсько-русского університету.

Перше: Утраквізм в такій формі, в якій він тепер представляє ся, нас вдовольнити не може. Такий утраквізм є лишень дуренєм нас, Українців-Русинів. А до того утраквізм на полі шкільництва є зовсім в нашій частині краю неможливим. Тут мешкають Українці-Русини, тому мусять вони мати свої школи народні зовсім чисті і чинні, вони мусять мати свої школи середні по всіх містах всхідної Галичини, вони му-

сять мати свій українсько-русський університет. А вже найбільше мусить нас дивувати се, що такій інституції, якою є університет, де обьективність повинна дійти до свого ідеалу, що в тій інституції одержав утраквізм форму пародії, що з него зроблено карикатуру! Ми такого утраквізму не хочемо, ми не хочемо жадного утраквізму, ми, ще раз скажу, мусимо мати свій власний українсько-русський університет.

Друге: Дальшою причиною наших постулятів є заснованє гімназій з українсько-рускою викладовою мовою, звідки що року виходить ужесть число Українців-Русинів. Вони примушені учти ся на університеті по польски, якої то мови не мають в уживаню, не знають польської термінології. А навіть і для тих учеників, що

вийшли з польських гімназій в трудною річню вчити ся на польській мові, бо вони сеї мови не уживають в більшій мірі, як лиш примушені обставинами вчити ся по польски в школі. Такий стан зовсім не відповідає педагогічним вимогам.

Трете: Українсько-русські гімназії потребують відповідної кваліфікації учителів, уряди ві всхідній Галичини потребують урядників-Русинів. А тим часом вони виходять з польського університету, де всі майже предмети викладає ся по польски. І з тої самої причини, що я вже попередє сказав, є се проти всякої логіки висилати приміром з польського університету учителів до руських гімназій. І сеєя причина доказує потребу заснованя українсько-русского університету.

Четверте: Так само важною причиною є число Українців-Русинів студентів на львівському університеті. Це число по датах зі справоздання за зимовий піврік 1898/9 виносило **533**. Це число зовсім поважне і таке, для якого засноване університету є доконечно потрібне. Це число постійно росте і за останній піврік зросло о **50**. А тепер ще скорше буде рости при новому отворюванню українсько-руських гімназій. Закид мовби висше подане число студентів Українців-Русинів було мале, зовсім нестійний. Я наведу примір з університету в Чернівцях, де, як отворено університет в р. 1875. всіх студентів було понад **200**, а в зимовому півроці 1898/9 **377**, підчас коли число Українців-Русинів на львівському університеті близько о дві сотки перевищує число черновецьких університетських студентів. А се лишень є ще одним доказом потреби українсько-руського університету.

Мова українсько-руського народу зовсім надає ся до подавання всяких наук. Свідомством сього є наша найвисша наукова інституція «Наукове Товариство ім. Шевченка». Для того всякий закид з тої сторони є злобою, а рішення сього питання належить вже до обсягу азбуки. Над ним я застановляти ся не буду.

В Товаристві ім. Шевченка в той спосіб поступає научна робота, що під тим взглядом дорівнює Краківській Академії Наук так що до кількості як і змісту видавничств. Прошу звачити при помочі яких-то малих фондів сея робота діє ся. Але коли би наше Товариство мало такі фонди як Краківська Академія, то хто знає, чи і не перевищило-би єї.

Можлиний єще закид що-до браку відповідних сил. Я вкажу лиш на співробітників Товариства ім. Шевченка. До того ми можемо так само поступити, як се в 70-их роках зробили Поляки, коли-то до обсадження катедр потребували професорів. Вони брали їх звідки могли, чого ми не потребуємо робити; вони брали з за границі професорів Поляків, ми попризывали-би всіх Українців Русинів професорів в Австрії з інших висших шкіл, ми мали-би наукові сили з російської України. Нам тільки дайте університет, а ми вже знайдемо людей, щоби ними катедри обсадили! До того не один вже дотепер Українець-Русин віддав би ся був університетській професурі, та чи се було можливе!?

Далі може ще деякі люди запитають: на що ім університету? Над таким питанєм звичайно переходить ся до порядку денного. Але я буду старати ся на нього відповісти: Ми Українці-Русини така сама нація як і інші!

Наша нація так само як і інші потребує своєї святиї наук. На 9 мільонів душ Німці мають п'ять університетів, на 3 мільони мають Поляки два, а звич 3¼ мільона Українців-Русинів ані одного. Ми рвемо ся до культури, до науки, до поступу, а нам запирають дорогу. В імя самого поступу українсько-руського народу ми мусимо вибороти університет, в імя поступу українсько-руського народу, ми жадаємо від правительства засновання університету з нашою рідною викладовою мовою.

Коли ми отже такі важні причини подаємо, коли проти них ані один закид не може піднести ся, то правительство повинно вдоволити жаданям нашим, а тим самим сповнити жадання цілого українсько-руського населення в Австрії.

З другого однак боку мусимо вівзати цілу українсько-руську суспільність, щоби наші домагання піддержала. Тим-то і репрезентанти українсько-руської суспільности мають сею важну справу чи то в соїмі, чи парламенті піднимати та про печучу потребу українсько-руського університету у Львові говорити, так щоби тим способом звичайти наших опікунів, щоби вони привикли вже до того страшного злочину з нашого боку, до тої «анархії» зі сторони Українців-Русинів якою вважають наше жаданє.

А прецінь в наших жаданях нема нічого неправного. Те, що домагаємо ся свого університету, як і богато інших фактів свідчить лишень, про наш правдішній культурний і духовий взріст — се свідчить, що ми почувасмо в собі силу, що ми чуємо за собою права, ми чуємо при собі цілий наш народ, що вже нераз дав нагоду пізнати, що він вмє постояти за важну справу і готов все витерпіти, а свого діпняти мусить! При тій силі народнього духа, при його живучости нам нічо не страшне! Навіть як будемо мати когось проти себе, то все будемо почувати за собою цілі маси українсько-руського народу. А почувуючи се, ми будемо про те, що нас болить безвинно говорити: що нам належить ся, того жадати; що для українсько-руської нації, для єї самостійного культурного розвитку потрібне, будемо добувати ся.

Нас не вдовольить ніколи навіть виповненє частини наших постулатів, нам мусять віддати все те, що нам яко народови до повного розцвіту потрібне. І для того справи університету також не залишимо; нехай ніхто не думає, що справа сея раз піднесена опісля упаде, — нехай ніто не думає, що се хвилевий огник. Ні, се огонь, але огонь не підпалом взнесений, се є

огонь, який повстає з жевріючих єще ран українсько-руського народу.

Для того ми відзиваємо ся до цілого українсько-руського народу, щоби сею загальною справою українсько-руського університету з як найбільшою енергією піддержав, а цілі маси українсько-руського народу піднесуть свій голос і одноцільною лавою підпруть наші змагання тоді на певне рішення сфери не поважать ся не вдоволити наших постулатів. Для того я ставляю слідуєчі резолюції, які нинішні збори звольять ухвалити:

I. Українсько-руські студенти всіх висших австрійських шкіл, зібрані на вічу у Львові дня 13. липня 1890 р. з огляду на тягарі, які українсько-руський нарід носить для держави; з огляду на те, що артикул XIX. законів основних запоручує кожній нації можність повного культурного розвою на своїй рідній мові; з огляду на те, що законом застережений а в практиці не переведений утравізм львівського університету рішучо не вистарчає для культурних потреб українсько-руського народу; з огляду на те, що число студентів Українців-Русинів є так велике, що отворенє для них українсько-руського університету є безусловно і необхідно потрібне; — домагають ся від Високого Правительства отворення українсько-руського університету у Львові.

II. Українсько-руські студенти всіх висших австрійських шкіл, зібрані на вічу дня 13. липня 1899 р. у Львові — з огляду на велику потребу українсько-руського університету у Львові, що запевнить українсько-руському народови повний культурний розвій, постановляють вислати до Високого Міністерства віроіповідань і оосвіти меморіал в справі отворення українсько-руського університету у Львові.

III. Українсько-руські студенти всіх висших австрійських шкіл, зібрані на вічу дня 13. липня 1899 р. у Львові — з огляду на те, що університет тільки з рідною мовою викладовою запевнить українсько-руській науці, а за тим і українсько-руському народови повний розвій; з огляду на превелику вагу сеї справи, — звертають ся до усеї українсько-руської суспільности і до всіх єї репрезентантів з зазивом, щоби їх жаданя як найенергічнійше підперли і на кождому кроці горячо піддержували.

Процес Драйфуса.

На понеділковім засіданю воєнного суду по конфронтації Мерсієра і Перієра зізнавали яко

6

НАТАЛЯ

або

ДВІ ДОЛІ РАЗОМ.

Поєма Михайла Макаровського.

ПІСНЯ ДРУГА.

ВЕСІЛЛЯ.

(Далі).

Се-ж робилось в понеділок, а в вівторок мати
Заходилась всякий посуд мить і добувати;
Попада дала їй куфу і нове барило,
Шанлики й годящі ночви староста Курило.
Брагу зараз зарядили; в середу зарані
150 Затопили піч варисту так як на майдані,
Хліб пекли; в четвер кришили локшину дівчата,
Вибірали для зарізу гуси й поросята;
В п'ятницю до діла лежні з гурту поробили,
Та шишки і перепіці в піч посадовили;
Коровай-же спорядивши в саму суботу,
Посадить його впростили Кирика Голоту;
Одспівали «кучерявий», танцювали-ж зуба,
Бо музики не дождались Дороша Безгуба;
160 Та й полинули дівчата, — нанесли красолі,
Рожі, пажма, чорнобривців і зірок доволі;
Турбовались, побивались залюбки для діви;
Наряжать єї взяли ся весело, під співі;
Старша дружка, Сердюківна, косу розплітала;
А гребінкою Оксана Цибівна чесала;
Горбанівна обкладала голову стрічками,
А Педоря Соболівна всякими квітками.
Одїнулася молодая та й мелькнула з хати
На весілля, де веліла матінка, прохати.
Я неслась селом, казали всіюди добрі люди:
170 «Жаль, що мила ся дружина з нами жить не буде!
Но хоть буде, хоть не буде, а спасибі Богу,
Що за честь їй і за працю добру дав дорогу».

Другі так-же мурмотали, дивлячись на кралю:
«Ну!.. нехай-же Кононенко буде мати і ткалю!
Дурбас! мабуть очі в нього випали із лоба.
Що Тарас прибрав покійний? де його худоба?
А Харина? чи зажала, чи замолотила?
Чи книнами, чи шишками скарбу накопила?
Все те лихо чари роблять: Через їх Здорівна
Звяже руку з Опанасом, хоч йому й нерівня;
Е! хибаб не Чемеричка.. ся дочакловала!
По дорогам і по селам як оса літала,
І спостигши чумаченька за сім верст од дому,
Любощі йому сунула в каші молодому».

Се-ж тут коїлось, а в Хресцях добрий батько й мати,
Заходились до дружини сина виряжати;
Помолились вкупі Богу, поблагословили,
І обоє слізюньками личенько умили.
От і до діжи старая невьяка виступає,
190 Зерном вівсяним Панаса густо обсапає,
Хусткою виводить з двору, — він осівсь на возі,
Охрестив ся, уклонив ся і уже в дорозі.
Понад полем там як хмара пил великий веть ся,
Кононенків чесний поїзд валкою несеть ся:
І бояри бованіють, гарні, чорнобриві,
І дівчата й молодіці, любі і змазливі;
Но світилка так як зоря між ними світила,
Сім разків вона намиста з дукатом носила,
Величала ся красою, чванилась бровами,
200 Всяку гутір піддобрала мов медком словами,
І співать і танцювати на заказ тімаха,
Прозивалась Кадькалівна, звала ся Домаха.
Мчались, мчались і як в Жовнях церкву повідали,
Охрестились, позвертали, коний пасти стали:
Парубки люльки курили, то за карти брались;
Молодиці і дівчата в креймахи загались;
Опанас-же, навернувши поверх серця руки,
Думи думав сподаряка, мучив ся від скуки,
Часто хмурив чорні брови, позіхав, нудив ся,
210 І як тільки скот із поля до села пудив ся,
Загадав колеса мазать, коний запрягати,
І мерщій, мерщій як мога в Жовни поспіпати.

(Далі буде).

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

Омелько Цуциня.

Оповідане
Олександра Катренка.
(1897 р.).

(Далі).

Й Омелько двинув ся, швидко він двинув ся, аж побіг геть вулицею. Забув навіть Омелько і двері, як слід, на замок замкнути за собою, він тільки причинив їх.

На лихо Омелькове, вже мабуть так вело ся до того, пан его швидко, не більше, як через пів години після промовленого, і повернув ся собі до дому. Та і повернув ся він не за для чого іншого, як тільки щоб одягти ся у ту саму, спокусившую Омелька, свою одежу. Звичайно, що насамперед пан лікар дуже здивував ся, побачивши двері зовсім відімкнутими і горниці пустієнькими, покинутими без ніякої сторожі. По первих хвиликах пан лікар ніяким робом не міг втямити собі де-б це та Омелько его міг подіти ся? Але дивовижи его швидко переіначила ся ему на горе велике. Як тільки він кинув ся до своєї тієї одежі і побачив, що її з стівки, наче лихий язиком злизав навіть вкуні з гвіздками, він аж об поли руками ударив ся. Як же-ж ще до того він вуздрів у себе на кроваті й Омелькове старе, до неможливости потріпане убранне, то він тоді все втямив.

— От таке! от таке! Обікрив він мене!

А ледви не скрикнув пан дохтор й аж ледві не заплакав від горя свого, так его ухопило воно за серце. Здасть ся тієї хвилини ему легче

було-б, як би ему пальця хто відтяв, ні-ж от таке. Тієї-ж миті, обхопленій запалани великим, він стрімголовно кинув ся до поліційного уряду, та і пожалкував ся там, що лакуза обікрив его. Він прохав поліцію відшукати Омелька по гарячому сліду і поліція вважила ему, та митьтю і подала розшукувати его.

— От тобі і зробило ся те, чого я і бояв ся тільки! От тобі і хуторянській, від якого що найменше такого і сподівати ся можливо-б було!

Гірко гадав собі пан лікар, сумно повертаючи ся до дому з поліції.

Поліції відшукати і ввіймати злодія Омелька не важило великої праці. Він тим часом, як півень той, не чуючі навіть і землі під собою, з задраною до гори головою і не ходив, а швидко бігав туди, та сюди, тискаючи ся межі панями і паніями, штовхаючи їх, по головній стежці містового великого саду. Омелько звертав усіх увагу на себе. Гарне чорне на ему те убранне, рукавички ті жовто червоні на руках у его і не підходящій до всього невимовно старючія-пристарючія картуз блином на голові у его несамохить кидали ся у вічі кождому. Те-ж его мотушіньне, не то що нервове, але більше, несамовите зовсім, примушувало до кого поклати, чи не божівільний бува він який? Інчі-ж дивили ся на его, як на підвилого дуже.

(Далі буде).

За певну і добру льокацію поручаємо

- 4 1/2% листи гіпотечні
 - 4% листи гіпотечні коронові
 - 5% листи гіпотечні преміовані
 - 4% листи товариства кредитового земского
 - 4 1/2% листи Банку краевого
 - 5% облігації Банку краевого
 - 4% позичку краеву
 - 4% облігації пропінацийні
- і всілякі рейти державні

Ті папери продаємо і купуємо по найточнішим курсі деннім.

КОНТОРА ВИМІНИ

ц. к. упр. гал. акц.

БАНКУ
Гіпотечного

Вдова по сьвященику

пошукує

двох учеників з народних шкіл на помешканє з віктом.

Зголошеня письменні приймає з гречности Адміністрация часописи «Руслан».

Галицький КРЕДИТОВИЙ БАНК

приймає вкладки на

КНИЖОЧКИ

і опроцентує їх по

4 1/2% на рік.

НАРОДНА ТОРГОВЛЯ

приймає замовлення і посередничать в закупні:

Сьвітло церковне

впрост з фабрики Іа по 70 зр., Іа по 64 зр. за 100 кіл. Іосо фабрика.

Вино

в бочках о 135 літрах, а то Самородне почавши від 70 зр. за бочку Іосо місце продукції.

Зі складів висилає: **КАВУ** по 5 кіл. посилах почт. в ціні по: зр. 9-20, 10-20, 10-70, 11-20, а спеціальність по 12-20 франко **ВИНО** в 5 кіл. барилках по зр. 3—, 3-70, 4-10, 4-90 франко. — Інші товари по уміреных цінах. 78—?

ЛЕВ ЛОПАТИНСКИЙ.

ДО БРАЗИЛІЇ

Драма з галицького еміграційного руху в 4. актах.

Ціна книжки брошурованої 35 кр.

СВЕКРУХА

комедия в 3. актах з сільського житя.

Ціна книжки брошурованої 30 кр.

БЕАТА і ГАЛЬШКА

історична трагедия в 5. актах — з другої половини XVI. віку.

Ціна книжки брошурованої 40 кр.

Конкурс на мужа

шутка в 5. актах з міського побуту.

Ціна книжки брошурованої 35 кр.

ЯБЛОЧНИКАР

комедия в 1. акті опрацьована після німецького.

Ціна книжки брошурованої 15 кр.

Сольо-терно

оповіданє з льотерийних пригод.

Ціна книжки 15 кр.

На поchtову пересилку 5 кр.

У Львові набути можна в Ставропигійській книгарні.

Галицький Банк кредитовий

почавши від 1 лютого 1890 видає

4% АСИГНАТИ КАСОВІ

з 30-дневним виповідженєм.

3 1/2% АСИГНАТИ КАСОВІ

з 8-дневним виповідженєм.

а всі інші находячі ся в обігу 4 1/2% Асигнати касові з 90-дневним виповідженєм будуть опроцентовані почавши від дня 1 мая 1890 по 4% з 30-днев. речинцем виповідження.

Львів, дня 31 січня 1890.

Дирекция.